

Briselē, 2016. gada 29. novembrī
(OR. en)

14870/16

LIMITE

ELARG 116

"I" PUNKTA PIEZĪME

Sūtītājs:	ES paplašināšanās jautājumu un pievienošanās sarunās iesaistīto valstu darba grupa
Saņemšanas datums:	2016. gada 29. novembris
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja
Temats:	PAPLAŠINĀŠANĀS – Pievienošanās sarunas ar Melnkalni = 19. sadaļa: Sociālā politika un nodarbinātība

Gatavojoties nākamajai pievienošanās konferences sanāksmei ar Melnkalni, ES paplašināšanās jautājumu un pievienošanās sarunās iesaistīto valstu darba grupa ir panākusi vienošanos par projektu Eiropas Savienības kopējai nostājai attiecībā uz sociālo politiku un nodarbinātību.

Ņemot vērā minēto un saskaņā ar iekšējo kārtību sarunām ar Melnkalni (dok. 11903/12), Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta pieņemt pielikumā izklāstīto kopējo nostāju.

Pēc tam, kad Pastāvīgo pārstāvju komiteja būs pieņēmusi ES kopējo nostāju, to pirms pievienošanās konferences nākamās sanāksmes darīs zināmu Melnkalnei.

**KONFERENCE PAR PIEVIENOŠANOS
EIROPAS SAVIENĪBAI
– MELNKALNE –**

PROJEKTS

EIROPAS SAVIENĪBAS KOPEJĀ NOSTĀJA

19. sadaļa: Sociālā politika un nodarbinātība

Šī Eiropas Savienības nostāja ir balstīta uz tās vispārējo nostāju Melnkalnes pievienošanās konferencei (CONF-ME 2/12), un uz to attiecas tajā apstiprinātie sarunu principi, jo īpaši:

- neviens vienas vai otras puses pausts viedoklis par kādu sarunu sadaļu nekādi neskars nostāju, ko attiecīgā puse var ieņemt par citām sadaļām;
- vienošanās – pat daļējas vienošanās –, kas panāktas sarunās par secīgi izskatāmām sadaļām, nevar uzskatīt par galīgām, kamēr nav panākta vispārēja vienošanās;

kā arī sarunu programmas 24., 28., 41. un 44. punktā izklāstītās prasības.

ES mudina Melnkalni turpināt saskaņot tiesību aktus ar *acquis*, kā arī to efektīvi īstenot un izpildīt un jau pirms pievienošanās kopumā izstrādāt politiku un instrumentus, kas pēc iespējas vairāk līdzinātos ES politikai un instrumentiem.

ES ņem vērā, ka Melnkalne savā sarunu nostājā CONF-ME 4/16 ir piekritusi 19. sadaļas *acquis*, kāds tas bija spēkā 2015. gada 26. martā, un paziņojusi, ka tā būs gatava to īstenot no dienas, kad tā pievienosies Eiropas Savienībai.

ES mudina Melnkalni turpināt gatavoties saskaņā ar rīcības plānu un jo īpaši nodrošināt pietiekamas spējas, lai īstenotu Valsts stratēģiju attiecībā uz nodarbinātību un cilvēkresursu attīstību 2016.–2020. gadam.

Darba tiesības

ES ņem vērā Melnkalnes centienus turpināt saskaņot savus darba tiesību aktus ar *acquis* pamatprincipiem. ES atzīst, ka Melnkalne ir paredzējusi ratificēt Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) konvencijas un 2017. gadā pieņemt jaunu Darba likumu, kurā plānots ietvert noteikumus par pastāvīgiem darba līgumiem un darba līgumiem uz noteiktu laiku, bērna kopšanas atvaļinājumu, darba samaksu, atlaišanas procedūrām un atlaišanas pabalstiem kolektīvas atlaišanas gadījumos, privātu nodarbinātības aģentūru pienākumiem un to darbinieku aizsardzību, kuri ziņo par korupciju. Ir jāveic saskaņošana, jo īpaši ar svarīgākajām ES *acquis* daļām, cita starpā attiecībā uz jauniešu aizsardzību darbā, darbu uz noteiktu laiku, nepilna laika darbu, darba ņēmēju norīkošanu, kolektīvām atlaišanām, darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā, pagaidu darba aģentūrām, uzņēmumu īpašnieka maiņu, darba laiku un darba devēja pienākumu informēt darbiniekus par darba līguma vai darba attiecību nosacījumiem. Melnkalnei būs arī jānodrošina atbilstība darba pamatstandartiem un to efektīva izpilde, jo īpaši attiecībā uz SDO pamatkonvencijās paredzētajiem pamatstandartiem.

ES ņem vērā grozījumus Noteikumos par subsīdijām, ko maksā par konkrētu kategoriju bezdarbnieku pieņemšanu darbā ar mērķi veicināt nodarbinātību. ES arī ņem vērā pasākumus administratīvās spējas uzlabošanai Darba un sociālās labklājības ministrijā, lai īstenotu un izpildītu *acquis* darba likumdošanas jomā, tostarp apmācot attiecīgos darbiniekus. ES uzsver, ka ir jāveic ātra saskaņošana ar Direktīvu 2002/14/ES, ar ko izveido vispārēju sistēmu darbinieku informēšanai un uzklaustīšanai, un jānostiprina izpildes spējas (tādas kā darba inspekcija).

ES aicina Melnkalni veikt pienācīgus pasākumus, lai panāktu atbilstību *acquis*, kas attiecas uz darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (Direktīva 2008/94/EK), jo īpaši nostiprinot Darba fondu.

Drošība un veselības aizsardzība darbā

ES ņem vērā Melnkalnes centienus turpināt saskaņot tās tiesību aktus ar *acquis*, kas attiecas uz drošību un veselības aizsardzību darbā. ES pieņem zināšanai, ka ir izstrādāti vairāki noteikumu kopumi attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darbā un ka Melnkalne ir paredzējusi pieņemt papildu noteikumu kopumus 2016. gada beigās. ES uzsver, ka Likums par drošību un veselības aizsardzību darbā ir pilnībā jāsaskaņo ar ES *acquis*. Pienācīga uzmanība ir jāpievērš juridiskai saskaņošanai ar Padomes Direktīvu 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā, un tās izpildei, jo tajā ir ietverti vispārēji principi attiecībā uz profilaksi, darba devēju atbildību, riska izvērtēšanu, apmācību, konsultācijām ar darba ņēmējiem un to līdzdalību, kā arī pienākumu norīkot darba ņēmējus darbībai, kas saistīta ar aizsardzību pret arodrisku un tā novēršanu. ES ņem vērā, ka Melnkalne ir pieņēmusi Stratēģiju par drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu laikposmam no 2016. līdz 2020. gadam, kuras mērķis ir panākt atbilstību ES stratēģiskajam satvaram par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2014. līdz 2020. gadam.

ES atgādina, ka drošības un veselības aizsardzības jomā īpaši nozīmīgas ir izpildes spējas. Saistībā ar to ES ņem vērā Melnkalnes centienus stiprināt administratīvo spēju, īpaši attiecībā uz paredzēto darba inspektoru skaita pieaugumu. Jāiegulda papildu pūles darba inspektoru apmācībā un labākā koordinācijā starp atbildīgajām struktūrām un departamentiem, lai nodrošinātu kontroli un tiesību aktu reālu izpildi. ES arī uzsver, ka jānodrošina pietiekams budžeta finansējums paredzēto pasākumu īstenošanai. ES atgādina, ka veselības un drošības inspekcijās tika atklāti pārkāpumi saistībā ar darbinieku apmācību, darbam paredzēto līdzekļu nepareizu izlietojumu un darbinieku medicīniskajām pārbaudēm.

Sociālais dialogs

ES ņem vērā, ka starp struktūrām, kas izveidotas, lai sagatavotu un pārraudzītu sarunas par Melnkalnes pievienošanos Eiropas Savienībai, ir reprezentatīvi sociālie partneri.

ES atgādina, ka ir jāuzlabo sociālā dialoga īstenošana, jo īpaši privātajā sektorā, un ka attiecībā uz jauniem regulējumiem, kas saistīti ar sociālo partneru kompetenci, ir jāapspriežas ar Sociālo padomi Melnkalnē. ES uzsver, ka tā turpinās pārraudzīt progresu attiecībā uz sociālo partneru pārstāvības kritērijiem un divpusēju un trīspusēju sociālo dialogu līdzsvarotu attīstību Melnkalnē.

ES pieņem zināšanai Melnkalnes centienus stiprināt administratīvo spēju šajā jomā. ES ņem vērā, ka Melnkalne veic pasākumus, lai uzlabotu Sociālās padomes un vietējo sociālo padomju darbību. ES atgādina starpnozaru un nozaru sociālā dialoga nozīmi.

Nodarbinātības politika

ES ņem vērā, ka augstais vispārējā un ilgtermiņa bezdarba līmenis un zemā jauniešu un sieviešu dalība darba tirgū joprojām ir problēma Melnkalnē. Papildus tam ir jārisina jautājums par plaši izplatīto nedeklarēto darbu un priekšlaicīgu darba tirgus pamešanu. ES atgādina, ka joprojām liela uzmanība ir jāpievērš aktīvām darba tirgus politikām, uzlabojot prasmes un samazinot nedeklarēto darbu, kā arī stiprinot izpildes spējas. ES uzsver, ka ir jānodrošina pietiekams budžeta finansējums paredzēto pasākumu īstenošanai.

ES ņem vērā, ka Melnkalne piedalās ekonomikas reformu programmu procesā saistībā ar Melnkalnes gatavošanos Eiropas pusgadam. ES pieņem zināšanai to, ka ir pieņemta Nodarbinātības un sociālās reformas programma 2015.–2020. gadam un Valsts stratēģija attiecībā uz nodarbinātību un cilvēkresursu attīstību 2016.–2020. gadam. Lai spētu piedalīties ES nodarbinātības un sociālās politikas koordinēšanā, ir izšķiroši svarīgi, lai valstīm būtu atbilstīga analītiska spēja izstrādāt un apspriest nodarbinātības un sociālās iekļaušanas politikas jautājumus. Lai to nodrošinātu, valstī ir vajadzīgi atbilstīgi pasākumi, rīcībpolitikas un darbības, kā arī visu ieinteresēto personu (piemēram, sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju) mobilizācija, un spēja pārraudzīt nodarbinātības un sociālās jomas norises un politikas, tostarp ar precīziem nodarbinātības un sociālās jomas statistikas datiem un sociālā progresa rādītājiem. Šādā nolūkā ir vajadzīgas atbilstīgas darba tirgus iestādes, tostarp profesionālās izglītības institūti, valsts nodarbinātības dienesti un sociālie dienesti. ES iesaka, lai valsts nodarbinātības pakalpojumu jomā vietējo nodarbinātības dienestu tīkls būtu pietiekami aprīkots un plaši izplatīts, lai īstenotu Eiropas Nodarbinātības stratēģiju. ES pieņem zināšanai, ka kopš 2015. gada Melnkalne var piedalīties programmas "PROGRESS" un Progresu mikrofinansēšanas apakšprogrammās saskaņā ar ES Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmu (*EaSI*).

ES ņem vērā, ka darbaspēka iegūtais izglītības līmenis Melnkalnē ir zemāks par darbaspēka iegūto izglītības līmeni ES; īpaši izteikta strukturāla problēma ir izglītības un apmācības neatbilstība darba tirgus vajadzībām, ko sarežģī pieaugušo dalībnieku, jo īpaši sieviešu, zemais procentuālais īpatsvars izglītībā un apmācībā. Šajā sakarā ES atgādina pieaugušo izglītības un apmācības nozīmi un pieņem zināšanai pieaugušo izglītības stratēģiju 2015.–2025. gadam un Melnkalnes plānu līdz 2017. gadam veikt pasākumus, lai izstrādātu jaunas vai grozītu pastāvošās kvalifikācijas un programmas, balstoties uz mācību rezultātiem, ko papildina skolotāju apmācība.

ES ņem vērā, ka sievietes ir nepietiekami pārstāvētas darba tirgū, ko citu faktoru vidū ietekmē priekšlaicīga darba tirgus pamešana un tas, ka pastāv stimuli nestrādāt. ES pieņem zināšanai nesen pieņemtos grozījumus likumā par sociālo un bērnu aizsardzību, iekļaujot pastāvīgus sociālos pabalstus sievietēm ar trim vai vairāk bērniem, kas visticamāk arī turpmāk kavēs sieviešu iesaisti darba tirgū un vēl vairo sociālos izdevumus. ES iesaka, ka šāda pasākuma ietekme būtu efektīvi jāizvērtē un jāievieš vajadzīgie grozījumi, lai nodrošinātu tā ilgtspēju un lai labāk koncentrētos uz labumiem, balstoties drīzāk uz vajadzību izvērtējumiem, nevis uz šāda veida vispārējiem labumiem. ES ņem vērā, ka sievietes saskaras arī ar grūtībām darba un ģimenes dzīves saskaņošanā un paliek ārpus darba tirgus ģimenes aprūpes pienākumu dēļ un ka bērnu aprūpe nav pietiekami aptverta. ES pieņem zināšanai plānus par ieguldījumiem pirmsskolas izglītības infrastruktūrā.

Attiecībā uz nedeklarēto darbu ES pieņem zināšanai dažādus šajā jomā īstenotos pasākumus, piemēram, ikgadējos rīcības plānus, tostarp pastāvīgas un pastiprinātas pārbaudes un pārraudzības pasākumus tūrisma sezonā un brīvdienās. ES mudina Melnkalni turpināt apkarot nedeklarēto darbu saskaņā ar visaptverošu pieeju, kurā ir atturoši un preventīvi pasākumi. Lai efektīvi apkarotu nedeklarēto darbu, izšķiroša nozīme ir pietiekama darba inspektoru skaita nodrošināšanai un viņu apmācībai.

ES pieņem zināšanai Melnkalnes centienus stiprināt spēju īstenot aktīvus darba tirgus pasākumus un stiprināt sadarbību starp vietējām nodarbinātības aģentūrām un apmācības institūtiem. ES uzsver, cik svarīgi ir palielināt aktīvas darba tirgus politikas mērķauditorijas sasniegšanu un tvērumu, jo īpaši attiecībā uz neaizsargātām grupām darba tirgū un nelabvēlīgā situācijā esošiem, lai panāktu palielinātu integrāciju un dalību darba tirgū.

Eiropas Sociālais fonds

ES uzsver, cik svarīga ir Melnkalnes gatavošanās ES kohēzijas politikas īstenošanai un pārvaldībai, jo īpaši attiecībā uz Eiropas Sociālo fondu. ES arī atgādina, ka papildus administratīvās spējas stiprināšanai pienācīga uzmanība jāvelta atbilstošai apmācībai šajā jomā. Izšķirošs elements īstenošanas procesā ir arī sociālo partneru iesaiste.

Sociālā iekļaušana

ES atgādina, ka ir jāpieliek lielākas pūles tādu personu aktīvā iekļaušanā, kas ir izslēgtas no darba tirgus, jo īpaši izstrādājot visaptverošu pieeju, lai sniegtu atbilstošu ienākumu atbalstu, radītu iekļaujošu darba tirgu un nodrošinātu piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem. Risinot centrālās sociālās problēmas, ir jāpalielina dalība darba tirgū un jāstiprina sociālā palīdzība un aprūpes nodrošināšana, lai labāk orientētos uz tiem, kam ir nepieciešama palīdzība, tostarp pievērsties reģionālām atšķirībām.

ES pieņem zināšanai 2016. gada martā pieņemto Stratēģiju par romu un ēģiptiešu sociālo iekļaušanu Melnkalnē (2016–2020), bet atgādina, ka stratēģijas īstenošanai ir jāpiešķir pietiekami daudz resursu.

ES pieņem zināšanai Melnkalnes centienus veicināt sociālo iekļaušanu, piemēram, īstenojot Stratēģiju par sociālās un bērnu aizsardzības sistēmas izveidi (2013–2017). ES atzinīgi vērtē to, ka 2014. gadā tika izveidots Sociālās un bērnu aizsardzības institūts, kas sāka darboties 2015. gadā, un ar cerībām raugās uz šā institūta nozīmi bērnu aizsardzības sistēmā, spēju veidošanā un bērnu aizsardzības dienestu kvalitātes nodrošināšanā. ES atzinīgi vērtē projektu "Sociālā karte – sociālās labklājības informācijas sistēma", kura mērķis ir uzlabot sociālās palīdzības mērķorientēšanu un tvērumu.

ES pauž gandarījumu par gūtajiem panākumiem bērnu alternatīvās aprūpes jomā, tostarp saistībā ar deinstitutionalizāciju. Būtu jāturpina centieni stiprināt audžuģimeņu sistēmu un vēl vairāk jāattīsta un ilgstoši jāsniedz pakalpojumi tādiem bērniem, kas ir izauguši un vairs nesaņem aprūpi.

ES pieņem zināšanai 2016. gada septembrī pieņemto Stratēģiju par personu ar invaliditāti integrāciju Melnkalnē (2016–2020), 2015. gada jūnijā pieņemto Likumu par diskriminācijas aizliegumu attiecībā uz personām ar invaliditāti un centienus panākt atbilstību ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām. ES atgādina, ka ir jāturpina uzlabot pieejamību personām ar invaliditāti, un kā alternatīva ievietošanai iestādēs jārada uz vietējo sabiedrību balstīti pakalpojumi. ES pieņem zināšanai Melnkalnes centienus stiprināt administratīvo spēju šajā jomā.

Sociālā aizsardzība

ES pieņem zināšanai nesenās izmaiņas, kas ieviestas veselības aprūpes un pensiju sistēmās, kā arī sociālās kartes/sociālās labklājības informācijas sistēmas ieviešanas procesu. ES ņem vērā, ka Likumā par pensijām un invaliditātes apdrošināšanu ir izdarīti turpmāki grozījumi.

ES atgādina, ka ir vajadzīgi turpmāki pasākumi, lai uzlabotu pensiju sistēmas adekvātumu un ilgtspēju, tostarp, pagarinot darba mūžu un izmantojot turpmākus pasākumus, kas ierobežo priekšlaicīgu pensionēšanos, kā arī iespējas pensiju shēmu finansēšanai. ES aicina Melnkalni paātrināt procesu, ar ko izlīdzina likumā noteikto pensionēšanās vecumu sievietēm un vīriešiem.

Nediskriminēšana nodarbinātības un sociālajā politikā

ES pieņem zināšanai, ka Melnkalne ir guvusi zināmus panākumus, vispārējo tiesisko regulējumu par nediskrimināciju saskaņojot ar *acquis*. ES atgādina, ka ir jāveic turpmāka saskaņošana, jo īpaši attiecībā uz sankcijām par diskrimināciju. Sankcijām ir jābūt saskaņotām visos tiesību aktos par nediskrimināciju, un tām ir jābūt atturošām. ES atgādina, ka ombuda birojam turpmāk jābūt neatkarīgam un jāspēj veikt neatkarīgus apsekojumus, sagatavot ziņojumus un sniegt neatkarīgu palīdzību personām, kas cietušas no diskriminācijas, kā tas prasīts *acquis*. ES uzsver, ka paredzēto pasākumu īstenošanai ir jānodrošina pietiekama administratīvā spēja, cilvēkresursi un finanšu resursi.

Sieviešu un vīriešu līdztiesība nodarbinātības un sociālajā politikā

ES atzīmē, ka likumdošana šajā jomā Melnkalnē pastāv, un tā aptver tādus jautājumus kā vienlīdzīgs atalgojums, piekļuve nodarbinātībai un grūtniecības un dzemdību atvaļinājums. ES ņem vērā to, ka 2015. gada jūnijā ir pieņemts likums, ar ko groza dzimumu līdztiesības likumu. ES atgādina – lai tiesību aktus saskaņotu ar *acquis*, saskaņošanas process ir jāturpina, jo īpaši šādos jautājumos: vienlīdzīgs atalgojums un nodarbinātības sociālā nodrošinājuma sistēmas (Direktīva 2006/54/EK), pašnodarbinātība (Direktīva 2010/41/ES) un ar likumu noteiktās sociālā nodrošinājuma sistēmas (Padomes Direktīva 79/7/EEK). Tiesību aktu saskaņošana turklāt ir jāpabeidz vecāku atvaļinājuma jomā (Padomes Direktīva 2010/18/ES) un grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma jomā (Padomes Direktīva 92/85/EEK). ES ņem vērā, ka ombuda iestāde Melnkalnē ir arī līdztiesības jautājumu struktūra, kas prasīta *acquis*. ES uzsver, ka paredzēto pasākumu īstenošanai ir jānodrošina pietiekama administratīvā spēja, cilvēkresursi un finanšu resursi.

* * *

Ņemot vērā pašreizējo stāvokli Melnkalnes sagatavošanās darbā un saprotot, ka Melnkalnei ir jāturpina saskaņot tiesību aktus ar sadaļā par sociālo politiku un nodarbinātību ietverto *acquis* un to īstenot, ES atzīmē, ka šo sadaļu varēs provizoriski slēgt tikai tad, kad ES būs piekritusi, ka ir izpildīti šādi kritēriji:

- Melnkalne groza Darba likumu un Likumu par drošību un veselības aizsardzību darbā, lai tiesību aktus darba tiesību un drošības un veselības aizsardzības darbā jomā saskaņotu ar *acquis*, un pierāda, ka laikus pirms pievienošanās būs izveidotas atbilstīgas administratīvās struktūras un izpildes spējas, īpaši nostiprinot darba inspekciju sistēmu, lai pareizi īstenotu *acquis* darba tiesību un drošības un veselības aizsardzības darbā jomā.

- Melnkalne groza tiesību aktus par nediskrimināciju un sieviešu un vīriešu līdztiesību nodarbinātībā un sociālajā politikā, lai tiesību aktus šajās jomā saskaņotu ar *acquis*, un pierāda, ka laikus pirms pievienošanās būs izveidotas atbilstīgas administratīvās struktūras, īpaši prasītā līdztiesības jautājumu struktūra, proti, ombuda iestāde.
- Melnkalne stiprina administratīvo spēju, lai nodrošinātu visu tiesību aktu un politikas satvaru efektīvu īstenošanu un izpildi nodarbinātības un sociālās politikas jomā, tostarp attiecībā uz plānošanas un darbības spējām, lai nodrošinātu efektīvu dialogu starp sociālo partneru organizācijām, kā arī turpmāku ESF pārvaldību.

Visu sarunu laiku tiks pārraudzīts, kādi panākumi ir gūti, saskaņojot tiesību aktus ar *acquis* un to īstenojot. ES uzsver, ka tā veltīs īpašu uzmanību tam, lai pārraudzītu visus iepriekš minētos konkrētos jautājumus nolūkā nodrošināt Melnkalnes tiesību aktu pilnīgu saskaņotību ar šīs sadaļas *acquis*, kā arī administratīvo spēju, lai *acquis* faktiski tiktu īstenots un izpildīts. Īpaši jāapsver šīs sadaļas saistība ar citām sarunu sadaļām. Melnkalnes tiesību aktu atbilstību *acquis* un tās spēju to īstenot varēs galīgi izvērtēt tikai vēlākā sarunu posmā. Papildus visai informācijai, ko ES var pieprasīt sarunās par šo sadaļu un kas jāsniedz konferencei, ES aicina Melnkalni regulāri sniegt sīku rakstisku informāciju Stabilizācijas un asociācijas padomei par *acquis* īstenošanā paveikto.

Ņemot vērā visus minētos apsvērumus, konferencei būs piemērotā brīdī atkal jāatgriežas pie šīs sadaļas izskatīšanas.

ES turklāt atgādina, ka laikā no 2015. gada 26. marta līdz sarunu nobeigumam *acquis* varētu būt papildināts ar jauniem elementiem.
